

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของการศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคม โดยเสนอตามกรอบของวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ (๑) เพื่อศึกษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม และ (๓) เพื่อนำหลักศีล ๕ ประยุกต์พฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ดี และไม่ดี

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักศีลห้าเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม สรุปผลการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑ หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติที่ดีงาม และการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ได้แก่ ศีล ๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่เป็นประโยชน์ เกื้อกูลแก่สังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ศีล ๕ ประการนี้ เรียกว่า หลักมนุษยธรรม แปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ การไม่ดื่มสุราเมรัย เพื่อความประพฤติให้ถึงความเป็นปกติ ทางกาย วาจา คือ มีความสำรวมระวัง อาศัยเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจาก ความชั่ว หรือทุจริตทางกายกรรม วชิกรรม ศีล ๕ ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย ให้พ้นจากทุจริต เพื่อให้มีสติปัญญารอบคอบสามารถควบคุมจิตใจของตนเองไม่ตก ในทางที่ชั่วร้าย ทำให้เกิดคุณงามความดี มีเมตตา กรุณา ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตธรรม มีความจริงใจต่อกันและกัน มีความสามัคคี และมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต รักในเพื่อนมนุษย์ และสรรพสัตว์ที่เกิดมาร่วมโลก ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

๕.๑.๒ พฤติกรรม อาการกระทำต่างๆ หรือกิริยาที่แสดงออกมาทางร่างกาย วาจา และใจ โดยอาศัยระบบ ระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อม และความรู้สึกนึกคิด สิ่งเร้าต่างๆ มากระตุ้นทำให้เกิดสภาวะทางอารมณ์ โดยอาศัยจิตใจเป็นตัวรับรู้อารมณ์ และแสดง พฤติกรรมต่างๆ ออกมาทางพฤติกรรมภายใต้พื้นฐานทางจิตทั้ง ๖ ประการ ของแต่ละบุคคลว่ามีพื้นเพ นิสัยอย่างไร และแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ เป็นพฤติกรรมต่างๆ และมี

ความแตกต่างกันออกไปในทุกๆ ด้าน ที่มีทั้งด้านที่ดี และไม่ดี คือ การแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ที่เป็นสุจริต และเป็นทุจริต เป็นกุศล และอกุศลในที่สุด ดังนั้นลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์จึงมี ๓ ประการ คือ พฤติกรรมทางกาย คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางการกระทำทางกาย เรียกว่า กายกรรม พฤติกรรมทางวาจา คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางการพูด เรียกว่า วาจากรรม และพฤติกรรมทางความคิด คือ พฤติกรรมทางใจ เรียกว่า มโนกรรม และแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา คือ

(๑) พฤติกรรมที่ดี จึงหมายถึง การกระทำออกมาทางกายวาจา และใจ คือ การปฏิบัติดำเนินชีวิตตามหลักของเบญจศีล ๕ ประการ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย และเป็นผู้มีความสังวร ระวัง สำรวมจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ เป็นผู้ที่ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีหิริ โอตตัปปะ และแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และสังคม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

(๒) พฤติกรรมที่ไม่ดี จึงหมายถึง การแสดงออกมาทางด้านที่ไม่ดี ทางกาย วาจา และใจที่เป็นอกุศล ไม่ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล คือ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ ดื่มสุราเมรัย และไม่ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรม ไม่เป็นผู้มีความสังวร ระวังสำรวมจิตใจของตนเอง คือ เป็นผู้ที่ขาดความเมตตา กรุณา ขาดความซื่อสัตย์ สุจริตธรรม และหิริ โอตตัปปะ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ จนเป็นเหตุให้ตนเอง และสังคมได้รับความสับสนวุ่นวาย และเดือดร้อนในที่สุด

๕.๑.๓ การประยุกต์หลักศีลเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี คือ การนำหลักศีล ๕ ประการ คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม การพูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย โดยอาศัยการนำหลักศีล ๕ ไปประยุกต์ใช้ในการประพฤติปฏิบัติกับตนเอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดี เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง โดยอาศัย “เจตนา” (องค์ธรรมปัญญา เจตสิก) เป็นเครื่องคณวณ หรือใช้ปัญญาเป็นตัวตัดพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกาย วาจา และใจ ให้เป็นผู้สำรวมระวัง มีความสังวร เป็นที่ตั้ง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี ให้เป็นพฤติกรรมที่ดีงามโดย ลด ละ เลิก เว้นพฤติกรรมที่ไม่ดี และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาให้รู้จักใช้ศีลพัฒนาชีวิตให้มีแก่นสาร เป็นพื้นฐานให้ความโลก ความโกรธ ความหลง เบาลางลงได้ส่งผลให้เกิดคุณธรรมต่างๆ เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นผู้มีเมตตา

กรุณา มีหิริโอตตปปะ มีความซื่อสัตย์สุจริตธรรม จึงส่งผลให้พฤติกรรมของตนเองแสดงออกมาในทางที่ดี และสามารถจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

และการประยุกต์ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น คือการพัฒนาทางด้านศีล ให้เกิดขึ้นในจิตใจเป็นสำคัญ ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่โดยนำหลักศีลที่ประกอบด้วย ธรรมหลายๆ อย่างมาประกอบการประพฤติปฏิบัติ (๑) มีเจตนาตั้งใจเว้น (๒) มีเจตสิก คือ ความงดเว้น (๓) มีความสังวรด้วยสติ (๔) มีความไม่กำเริบกิเลสอย่างหยาบ ทางกายวาจา การไม่กำเริบศีลได้นั้น จะต้องอาศัยการงดเว้น ๓ อย่าง คือ มีเจตนาวิริติ สมาทานวิริติ และ สัมปัตติวิริติ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอยู่เป็นนิจ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้พัฒนาห่างไกล จากอกุศลธรรมต่างๆ เป็นศีลที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจ สามารถพัฒนาให้สุจริตทางกายวาจา และ สัมมาอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา (ศีลในมรรคมองค์ ๘ คือ สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ และ สัมมากัมมันตะ) จึงทำให้รักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ และการแสดงออกมาทางกายวาจา และใจ ย่อมสำรวมระวัง สงบระงับ เพราะเป็นศีลที่ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ จึงทำให้การแสดงออกมาในทางสังคมมีแต่เกื้อกูลและสร้างสรรค์ คือ ประกอบด้วย เมตตาธรรม มีหิริ โอตตปปะ ซื่อสัตย์สุจริตธรรม พฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสันติ คือ ความสงบสันติภายใน และความสงบสันติภายนอก มีกิตติกา กฎระเบียบในการดำเนินชีวิต ปราศจากทุกข์ และอุปสรรคทั้งปวงและยังสามารถพัฒนาก้าวถึงความพ้นจากทุกข์ได้ในที่สุด

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

การศึกษาเรื่องการนำหลักศีล ๕ ประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ทำให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาว่า ได้เข้าใจในเรื่องศีล ๕ มากขึ้น และนำไปประพฤติปฏิบัติได้จริง และอย่างถูกต้อง เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่การประพฤติดี ประพฤติชอบทางกายวาจา และใจ ให้เกิดความซื่อสัตย์ สุจริต และส่งผลให้พฤติกรรมของบุคคลผู้มีศีล มีความเมตตา กรุณา อ่อนโยน นุ่มนวล และน่ารักและน่าเลื่อมใส และการแสดงออกมาทางด้านพฤติกรรม เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีงาม และแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดเสน่ห์อยู่ในตัว ทำให้พฤติกรรมทางกายและใจ ที่แสดงออกมาทางสังคมย่อมเกิดสันติภาพสงบสุข

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

(๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมให้ละเอียด และนำลักษณะต่างๆ ที่สามารถจะพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สังคมมีสันติภาพเกิดขึ้นในโลกอย่างสันติสุขมากขึ้นๆไป

(๒) ควรประยุกต์หลักวิปัสสนาภาวนาแก้ไขพฤติกรรมของบุคคล เพื่อแก้ไขปัญหาดังคม